

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ 2

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5

Εργασιακές ανισότητες σήμερα

Η αποστολή μας

Θα διερευνήσουμε τις ανισότητες που υφίστανται σήμερα ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες στον χώρο της εργασίας, παρά τη νομοθετική κατοχύρωση της ισότητας στην άσκηση επαγγελματίων, της ίσης αμοιβής και της απρόσκοπτης εξέλιξης στην ιεραρχία. Μελετώντας κείμενα και στατιστικούς πίνακες, θα προσπαθήσουμε να αντιληφθούμε το είδος αυτών των διακρίσεων. Στόχος μας είναι να συντάξουμε μια ομιλία που αναλαμβάνει να εκφωνήσει μέλος του 15/μελούς στην πρωινή συγκέντρωση του σχολείου στις 8 Μαρτίου, μέρα αφιερωμένη στους αγώνες των γυναικών για την ισότητα. Κεντρική ιδέα της ομιλίας είναι ότι η νομοθετική ισότητα των δύο φύλων δεν έχει λύσει όλα τα προβλήματα και παραδειγματικά θα παρουσιαστούν τεκμήρια από τον χώρο της εργασίας. Η ομιλία θα κλείσει με ένα κάλεσμα στους συνομηλίκους να αποδείξουν ότι η δική τους γενιά έχει ξεπεράσει τις προκαταλήψεις του παρελθόντος και ότι είναι ικανή να δημιουργήσει ένα δικαιότερο κόσμο.

Η διαδικασία

1. Θα παρατηρήσουμε τους στατιστικούς πίνακες και τα κείμενα και θα κρατήσουμε σημειώσεις για: α) τις αμοιβές ανδρών και γυναικών για ίδια εργασία, β) τα ποσοστά άνεργων ανδρών και γυναικών και τα ποσοστά υποαπασχολούμενων ανδρών και γυναικών, γ) τον τρόπο αντιμετώπισης των εργαζόμενων γυναικών από συναδέλφους και προϊστάμενους.
2. Θα συντάξουμε την ομιλία, έχοντας κατά νου ότι πρόκειται για κείμενο προφορικού λόγου (θα ακουστεί, δεν θα διαβαστεί) και ότι πρέπει να έχει προσφώνηση, αποφώνηση, ρητορικά ερωτήματα, αποστροφές στο κοινό μας κ.ά.
3. Αποφασίζουμε ποιο μέλος της ομάδας θα κάνει μια σύντομη εισαγωγή στο θέμα και στο υλικό που μελετήσαμε και ποιο θα εκφωνήσει την ομιλία στην ολομέλεια.
4. Σε περίπτωση που δεν προλάβουμε να ολοκληρώσουμε την προετοιμασία μας πριν τη λήξη του μαθήματος, φροντίζουμε να την ολοκληρώσουμε είτε με μια συνάντηση της ομάδας εκτός σχολικού ωραρίου, είτε με επικοινωνία μέσω διαδικτύου, ώστε να είμαστε έτοιμοι στο επόμενο μάθημα.
5. Η διάρκεια της συνολικής παρουσιάσής μας (της εισαγωγής και της ομιλίας) πρέπει να είναι από 5 έως 7 λεπτά.
6. Απαντάμε σε όποιες απορίες των συμμαθητών μας προκύψουν από την παρουσίασή μας.

Σημείωση: Στα πιο κάτω κείμενα έχουν προστεθεί επεξηγήσεις με όρθια γράμματα εντός αγκυλών.

Υλικό προς διερεύνηση

Αφίσα

Ίση αμοιβή για ίση
εργασία;

Πηγή: Γαλάτεια Καζαντζάκη, 10ο
διήγημα της συλλογής Άντρες, εκδ.
Πρόοδος, Θεσσαλονίκη, χ.χ., σ.
107-108.

**ΊΣΗ ΑΜΟΙΒΉ ΓΙΑ
ΕΡΓΑΣΙΑ ΊΣΗΣ ΑΞΊΑΣ**
Ημέρα της Γυναίκας 2012

Αφίσα για την ημέρα της γυναίκας (8 Μαρτίου 2012), με την οποία προβάλλεται το αίτημα για την καθολική εφαρμογή της ισότητας αμοιβών μεταξύ ανδρών και γυναικών, η οποία, παρόλο που κατοχυρώνεται από το ελληνικό Σύνταγμα (άρθρο 22) και την ελληνική νομοθεσία (άρθρο 4§1 του νόμου 3896/2010), δεν εφαρμόζεται σε όλες τις περιπτώσεις, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα.

Κείμενο 1

Μισθολογικές
διακρίσεις σε βάρος
των γυναικών

Κατά μέσο όρο η αμοιβή των γυναικών ανέρχεται στο 75% της αμοιβής των ανδρών, με σημαντικές αποκλίσεις ανάμεσα σε διάφορους κλάδους. Οι μισθολογικές διακρίσεις σε βάρος των γυναικών υφίστανται κυρίως στον ιδιωτικό τομέα. Αντίθετα, στο δημόσιο τηρείται με μεγαλύτερη αυστηρότητα το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και οι Ευρωπαϊκές οδηγίες περί ισότητας.

Πηγή: «Η Επιχειρηματικότητα των Γυναικών στην Ελλάδα». Σύνοψη μελέτης ομάδας έργου του Κέντρου Ερευνών του Πανεπιστημίου Πειραιώς υπό την αιγίδα του καθηγητή Θεόδωρου Κατσάνεβα, στα πλαίσια του προγράμματος III B Archimed Interreg B/WBC, www.unipi.gr/katsanevas/arthra/.../76_epixeirimatikotita_gunaikwn.doc [Τελευταία πρόσβαση: 5/8/2014]

Κείμενο 2

«Ψαλίδα» 22% στις αμοιβές ανδρών και γυναικών στην Ελλάδα (έτος 2008)

Πηγή: Το Βήμα, 4/3/2011, <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=388072> [Τελευταία πρόσβαση: 28/7/2014]

Κατά 22,2% χαμηλότερα αμείβονται οι γυναίκες από τους άνδρες καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους στην Ελλάδα, έναντι 17,5% κατά μέσο όρο στην ΕΕ, όπως αναφέρουν τα στοιχεία της Eurostat για τις μισθολογικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων. Η Κομισιόν παρουσίασε την Παρασκευή τα στοιχεία με αφορμή την ευρωπαϊκή ημέρα ισότητας των μισθών.

[...] Η Ελλάδα, με ποσοστό 22,2%, κατατάσσεται στην τέταρτη θέση από το τέλος, μετά την Εσθονία, την Τσεχία (26%), την Αυστρία (25,5%) και τη Γερμανία (23%).

Επιπλέον, η Επιτροπή τονίζει ότι η διαφορά όσον αφορά τις αμοιβές ανδρών και γυναικών καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους έχει ως αποτέλεσμα χαμηλότερες συντάξεις για τις γυναίκες. Για το λόγο αυτό, ο κίνδυνος για τις ηλικιωμένες γυναίκες να αντιμετωπίσουν καταστάσεις φτώχειας είναι μεγάλος. Πράγματι, τα στοιχεία της Eurostat, αναφέρουν ότι το 22% των γυναικών ηλικίας 65 ετών και άνω κινδυνεύει από φτώχεια, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους άνδρες είναι 16%.

[...] «Η ευρωπαϊκή ημέρα ισότητας των μισθών μάς υπενθυμίζει πόσες προσπάθειες πρέπει ακόμη να καταβάλουμε για να γεφυρώσουμε το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των δύο φύλων. Μαζί με τα κράτη-μέλη και τους κοινωνικούς εταίρους, θα προσπαθήσουμε να μειώσουμε ουσιαστικά τη διαφορά των αμοιβών ανδρών και γυναικών στην ΕΕ, ώστε στο μέλλον να μην χρειαζόμαστε πλέον ημέρα ισότητας των μισθών, για να υπενθυμίζουμε τις μισθολογικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών», δήλωσε η Επίτροπος, αρμόδια για θέματα δικαιοσύνης, Βίβιαν Ρέντινγκ.

Φωτογραφία 1

Απασχόληση γυναικών

Πηγή: Το Βήμα, 4/3/2011, <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=388072> [Τελευταία πρόσβαση: 28/7/2014]

Κείμενο 3

Ανεργία γυναικών στην Ελλάδα

Πηγή: «Παραμένει στα ύψη η ανεργία στην Ελλάδα σύμφωνα με την Eurostat», Δημοσίευση: 01/04/2014 12:50, <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=582523> [Τελευταία πρόσβαση: 30/7/2014]

Σε πολύ υψηλά επίπεδα παραμένει η ανεργία στην Ελλάδα, ενώ στις γυναίκες και τους νέους εμφανίζει σταθερά τα υψηλότερα ποσοστά στην ΕΕ. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, τον Δεκέμβριο του 2013, η ανεργία ανήλθε στην Ελλάδα στο 27,5%, έναντι 27,6% τον Νοέμβριο. Το ποσοστό αυτό είναι το υψηλότερο στην ΕΕ. Στις επιμέρους κατηγορίες το ποσοστό ανεργίας στους άνδρες ήταν 24,5%, στις γυναίκες 31,6% και στους νέους κάτω των 25 ετών 58,3% (169.000 άτομα).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Πίνακας εργατικού δυναμικού (Δ' τριμήνου 2013)

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), Έρευνα Εργατικού Δυναμικού 2013

Ομάδες ηλικιών	ΓΥΝΑΙΚΕΣ		ΑΝΤΡΕΣ	
	Ποσοστό Απασχολούμενων	Ποσοστό Ανέργων	Ποσοστό Απασχολούμενων	Ποσοστό Ανέργων
15-19	1,34	80,49	3,02	63,13
20-24	18,55	59,49	26,82	51,02
25-29	41,78	48,73	52,36	41,32
20-29	31,40	52,09	41,25	44,43
30-44	53,99	30,92	74,30	22,81
45-64	38,22	21,86	60,81	17,84
Σύνολο 15 - 64 ετών	39,70	31,88	58,09	24,65

Σημείωση: Εργατικό δυναμικό είναι το σύνολο των ατόμων τα οποία μπορούν και θέλουν να εργαστούν και διακρίνονται σε απασχολούμενους που είναι τα άτομα τα οποία εργάζονται, και ανέργους, που είναι τα άτομα τα οποία μπορούν και θέλουν να εργαστούν, αλλά δεν μπορούν να βρουν απασχόληση. Τα άτομα εκείνα τα οποία δεν μπορούν να εργαστούν, π.χ. μικρά παιδιά, ηλικιωμένοι, ασθενείς, στρατιώτες κ.λπ., δεν ανήκουν στο εργατικό δυναμικό, όπου ανήκουν οι απασχολούμενοι και οι άνεργοι.

(Πηγή: Αρχές οικονομικής θεωρίας. Γ' Γενικού Λυκείου-Επιλογής, κεφ. 9, <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C117/130/944,3464/>).

Κείμενο 4

Ανεργία των γυναικών: χάσμα μεταξύ των δύο φύλων ήδη από το 2002

[...]Παρά την όποια πρόοδο που σημειώθηκε αναφορικά με τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, ιδιαίτερα ανησυχητική είναι η εξέλιξη της ανεργίας. Ο αριθμός των ανέργων γυναικών έχει αυξηθεί δραματικά, στη δεκαετία 1992-2002 το ποσοστό ανεργίας των γυναικών έχει ανέλθει από το 11,7% το 1992 σε 15% το 2002, ενώ το αντίστοιχο των ανδρών ανήλθε από το 4,3% στο 6,4%. Για τους άνδρες άνω των 30 ετών υπάρχει σχεδόν πλήρης απασχόληση (ποσοστό ανεργίας μόλις 4,1%).

[...]

Συμπερασματικά, για την Ελλάδα, παρά την μαζική είσοδο των γυναικών στην αγορά εργασίας και την ανατροπή των πατριαρχικών δομών της κοινωνίας, η συνολική κατάσταση των γυναικών είναι ιδιαίτερα μειονεκτική σε σχέση με αυτή των ανδρών. Ειδικότερα, η γυναικεία απασχόληση υπολείπεται σημαντικά της ανδρικής, η γυναικεία ανεργία είναι σαφώς υψηλότερη, οι γυναίκες απειλούνται πολύ περισσότερο από το φαινόμενο της μακροχρόνιας ανεργίας, ενώ προτιμούνται στις θέσεις ευέλικτης απασχόλησης, όπως είναι η μερική και προσωρινή απασχόληση.

Πηγή: Ελένη Νίνα-Παζαρζή, Β. Η γυναικεία απασχόληση στην Ελλάδα, Αθήνα 2004, σ. 3, 6, http://www.lib.unipi.gr/epeaekisotitaFulon/files/No_5.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 20/7/2014]

Κείμενο 5

Αίτια γυναικείας ανεργίας

- Η αποκλειστική φροντίδα μελών της οικογένειας που χρήζουν βοήθειας.
- Η άτυπη απασχόληση τους σε οικογενειακές επιχειρήσεις χωρίς ασφάλιση, χωρίς ωράριο και χωρίς αμοιβή πολλές φορές.
- Ο αποκλεισμός τους από ορισμένα επαγγέλματα που θεωρούνται «ανδρικά».
- Η ανεπαρκής συμμετοχή τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.
- Η απασχόλησή τους ως μεσαία και πολλές φορές ως κατώτερα στελέχη.
- Η ανισότητα των αμοιβών.
- Η αργή ιεραρχική εξέλιξη.
- Οι πολλαπλές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην επανένταξή τους στην αγορά εργασίας μετά από μακρά απουσία από αυτή.

Πηγή: Αλκμήνη Μάτσια, «Ανεργία Γυναικών: Αίτια και Προσδιοριστικοί Παράγοντες», Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών, Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του εκπαιδευτικού σχεδιασμού, ppt, www.pse.aegean.gr/pms-gender/.../O/.../MATΣΙΑ%20ΑΛΚΜΗΝΗ.ppt [Τελευταία πρόσβαση: 10/8/2014] ή https://www.google.gr/?qws_rd=cr&ei=exh9UoiCDY7bsgamzICQCQ#q=%CE%91%CE%B-%B%CE%BA%CE%BC%CE%AE%CE%BD%CE%B7+%CE%9C%CE%AC%CF%84%CF%83%CE%B9%CE%B1%2C+%CE%91%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1+%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD

Κείμενο 6

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός αιτία της αυξημένης ανεργίας των γυναικών

Οι γυναίκες στην πλειοψηφία τους αποφεύγουν ανερχόμενα επαγγέλματα με ευρείες διεξόδους στην αγορά εργασίας, όπως αυτά της νέας τεχνολογίας, την πληροφορική, τις κατασκευές, τη γεωπονία, μέσα τεχνικά επαγγέλματα (ηλεκτρολόγοι, μηχανικοί, υδραυλικοί, ψυκτικοί, μηχανικοί, εγκαταστάτες, οδηγού), κ.λπ. Αντίθετα, οι νέοι άντρες, κυριαρχούν σε σχολές μηχανολογίας, κατασκευών τεχνολογίας, πληροφορικής, δηλαδή σε σχολές που οδηγούν σε επαγγέλματα με μεγάλες διεξόδους στην αγορά εργασίας και υψηλές αποδοχές. Η παραπάνω διαπίστωση, σε συνδυασμό με τις ανασταλτικές καταστάσεις της μητρότητας, εξηγεί γιατί η ανεργία των γυναικών και ιδιαίτερα των νέων γυναικών, είναι πολύ υψηλότερη απ' αυτή των ανδρών.

Πηγή: «Η Επιχειρηματικότητα των Γυναικών στην Ελλάδα». Σύνοψη μελέτης ομάδας έργου του Κέντρου Ερευνών του Πανεπιστημίου Πειραιώς υπό την αιγίδα του καθηγητή Θεόδωρου Κατσανέβα, στα πλαίσια του προγράμματος III B Archimed Interreg B/WBC, www.unipi.gr/katsanevas/arthritis/.../76_epixeirimatikotita_gunaiwn.doc [Τελευταία πρόσβαση: 5/8/2014]

Κείμενο 7

«Μία στις τρεις γυναίκες με παιδιά στην ΕΕ ημιαπασχολείται» [= δεν απασχολείται με πλήρες ωράριο και πλήρη μισθό]

[...Τ]ην ίδια χρονιά [2011] μία στις τρεις γυναίκες (32%) στην ΕΕ, ηλικίας 25-54 ετών, με τουλάχιστον ένα παιδί κάτω των έξι ετών, είχε μερική απασχόληση, ενώ οι γυναίκες με τρία ή περισσότερα παιδιά ημιαπασχολούνταν σε ποσοστό 50%. Για τους άντρες, τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν αισθητά χαμηλότερα (5 και 7% αντιστοίχως).

Συγκεκριμένα στην Ελλάδα, το 2011, ημιαπασχολούνταν το 10,2% των γυναικών με ένα παιδί κάτω των έξι ετών (έναντι 3% στους άνδρες) και το 13,7% των γυναικών με τρία ή περισσότερα παιδιά (έναντι 2,7% στους άνδρες). Σε ό, τι αφορά τους εργαζόμενους Έλληνες χωρίς παιδιά, ημιαπασχολούνται το 8,4% των γυναικών (22% στην ΕΕ) και το 4,4% των ανδρών (7% στην ΕΕ).

Πηγή: Ηλεκτρονική Έκδοση enet.gr, 18:25 Πέμπτη 7 Μαρτίου 2013, <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=348897> [Τελευταία πρόσβαση: 27/7/2014]

Κείμενο 8

Διακρίσεις σε βάρος των εργαζόμενων γυναικών

Πηγή: Άννα Ιωαννίδου, «Γυναικεία εργασία, διακρίσεις και κοινωνικά στερεότυπα» (27/10/2011 23:05), http://apostaktirio.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=1195:2011-10-27-23-05-47&catid=44:2010-05-30-21-51-25&Itemid=59 [Τελευταία πρόσβαση: 15/7/2014]

Προκαταλήψεις

Στο εργασιακό περιβάλλον σε αρκετές περιπτώσεις η εργαζόμενη γυναίκα αντιμετωπίζεται από τους ιεραρχικά προϊστάμενους, αλλά και τους συναδέλφους της, με προκατάληψη, δυσπιστία και επιφυλακτικότητα ως προς τις γνώσεις και τις ικανότητες της. Προστατευτικές θεσμικές διατάξεις, όπως η πρόωγη μειωμένη συνταξιοδότηση των έγγαμων μητέρων, λειτουργούν σε μεγάλο βαθμό ως μηχανισμοί νομιμοποίησης και αναπαραγωγής των διακρίσεων και των στερεοτύπων σε βάρος των γυναικών.

[...] Οι υπάρχουσες κοινωνικές προκαταλήψεις και οι στερεότυπες αντιλήψεις επηρεάζουν αρνητικά την αξιολόγηση διαφόρων εργασιών, με αποτέλεσμα να πραγματοποιούνται συγκαλυμμένες διακρίσεις σε βάρος των γυναικών. Ορισμένες εργασίες, οι οποίες εκτελούνται κατά κύριο λόγο από γυναίκες –όπως οι θέσεις της γραμματέως και της πωλήτριας– υποβαθμίζονται με την κατάταξή τους σε χαμηλές κλίμακες αμοιβών. [...] Είναι ακόμη συνηθισμένα φαινόμενα η αυτόματη, αυθαίρετη σύνδεση της γυναικείας απασχόλησης με εργασίες που δεν χαρακτηρίζονται «βαριές» και η μισθολογική υποαξιολόγηση κάποιων δεξιοτήτων που απαιτούνται για την άσκηση γυναικοκρατούμενων επαγγελματίων, όπως η συνεχής προσοχή, η επιδεξιότητα, η ακρίβεια.

[...] Κάτω από τις σύγχρονες επισφαλείς εργασιακές συνθήκες είναι προφανής η ευάλωτη θέση των γυναικών στο εργασιακό τοπίο. Σε μία περίοδο έντονης οικονομικής κρίσης, όπου επικρατεί μία συνεχώς αυξανόμενη τάση περικοπής του εργατικού δυναμικού, οι γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες εργαζόμενους περιθωριοποιούνται ευκολότερα, γίνονται αποδέκτες απόλυσης και οδηγούνται μαζικά στην ανεργία.

[...]

Βάσει των κοινωνικών συμβάσεων, που καλλιεργούνται και αναπαράγονται στα πλαίσια της οικογένειας, της εκπαίδευσης και των ΜΜΕ, η συμμετοχή των γυναικών στην παραγωγική διαδικασία θεωρείται συμπληρωματική, ευκαιριακή και εποχιακή (π.χ. [είναι] αυξημένη [η] απασχόληση των γυναικών σε τουριστικά εποχιακά επαγγέλματα). [...] Υπό το πρίσμα αυτό, η επαγγελματική απασχόληση της γυναίκας νοείται ως «εξαίρεση» ή «αναγκαίο κακό» που έχει ως αφετηρία την οικονομική της συνεισφορά στο οικογενειακό εισόδημα και την κάλυψη των αυξημένων καταναλωτικών αναγκών της σύγχρονης οικογένειας. Ακόμη και σήμερα, ένα σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού θεωρεί ως φυσικό το οικογενειακό σχήμα, στο οποίο η γυναίκα εντάσσεται ως εξαρτημένο και προστατευόμενο μέλος, εκτιμώντας συγχρόνως ότι η επαγγελματική απασχόληση δεν συμβιβάζεται με τον στερεότυπο οικογενειοκεντρικό ρόλο της.

